

Salvat-Papasseit, amic de Plató Peig

Plató Peig, escriptor sabadellenc mal conegut, va dur Salvat a Sabadell, després o durant els desenganys derivats de les lluites a la revista *Los Miserables*, en què tots dos col·laboraven

JOAQUIM SALA-SANAHUJA

A partir del 1916, Salvat-Papasseit, que encara signa amb el pseudònim Gorkiano, comença a col·laborar a *Sabadell Federal*. És en aquesta revista "extremista", que dirigeix formalment l'abrandat Àngel Samblancat, però que té com a cap de redacció Joan Puig Pujol, que Salvat comença a publicar en català. No és pas encara el Salvat avantguardista, preocupat pels nous corrents de subversió estètica que somouen Europa, però ja s'atansa, amb el primer número d'*Un enemic del Poble*, el març de 1917, al nou sincretisme que caracteritza el moment ideològic que viu la nova Catalunya. A part de la correspondència amb Joan Puig Pujol, marcada per les il·lusions i els avatars de la publicació de *Sabadell Federal*, i que demostra l'interès de Salvat per aquella publicació i pels homes que hi col·laboren — en un moment d'ensulsiada de la intermitent *Los Miserables*, on havia publicat fins aleshores —, existeix un relat de Puig Pujol mateix sobre la seva col·laboració amb Salvat-Papasseit, escrit molt més ençà, a començaments dels anys seixanta. Aquest document, pertanyent al fons Agustí Serra de l'Arxiu Històric de Sabadell, permet de reviu l'atmosfera d'il·lusions i de risc que genera la revista i els homes que la confeccionen.

Una fotografia del 1916 retrobada fa pocs mesos, arran de l'exposició *Salvat-Papasseit poeta avantguardista català*, permet d'identificar aquests homes, més que no pas els seus escrits mateixos: drets, Ramon Jové, Joan Sallarés, Joan Puig Pujol i Jaume Ninet, i, asseguts, Plató Peig, Moliner Salcedo, Àngel Samblancat i el mateix Joan Salvat-Papasseit. La majoria han de morir en un termini que no va més enllà de quinze anys. De mort violenta, com ara Ramon Jové, en la lluita contra els militars rebels, a la plaça de Catalunya de Barcelona, el juliol del 1936, o com ara Jaume Ninet, que serà assassinat el mateix any, segons sembla en una revenja encara no aclarida, però atribuïda també a antics correligionaris. Salvat, per la seva banda, morirà al cap de vuit anys, de tuberculosi, i Plató Peig, l'escriptor maleït, el bohemí, el 1928, de tifus, o més aviat de misèria — tot i que el 1916 ja se l'havia donat per mort...

El cas de Plató Peig, escriptor sabadellenc mal conegut i que convindria sostreure de les tenebres en què ell mateix es perdé, és especialment novel·lesc. És Plató Peig mateix, en efecte, qui va dur Salvat-Papasseit a Sabadell, després o durant els desenganys derivats de les lluites internes de la revista *Los Miserables*, en què tots dos col·laboraven. Peig, Plató Peig Cunillé, perta-

Un exemplar de *Sabadell Federal* (març de 1916)

nyia a una família ben relacionada, d'arrels republicanes: el seu germà Pere era regidor republicà federal l'any 1915, i un altre, Antoni, era un dels promotors de l'Atlètic Sabadell, l'equip futbolístic del moment. Posteriorment, aquest darrer emigra a Portugal per ocupar-se d'afers tèxtils i es nacionalitza portuguès pels volts del 1925. El seu cosí Pere Peig Dòria, de la segona generació d'emigrants sabadellencs a Coïmbra i a Covilhã, hi havia fet fortuna. El cap de pont dels Peig a Portugal va fer que en diverses ocasions, quan Plató Peig se sentia perseguit, s'arrecerés a Lisboa o a Coïmbra. L'any 1921, Josep Pla i Francesc Pujols se'l van trobar a Lisboa. Pujols el descriu — a Bladé, en les seves converses — com un gran anarquista i hi afegeix: "és clar que, a casa nostra, tothom és anarquista, tret de mi". Pla el presenta, per la seva banda, com un gran empresari d'èxit, artífex del casino i de la nova urbanització d'Estoril (potser el

Anunci publicitari del llibre de Salvat-Papasseit *Humo de Fábrica. Selección de artículos político-sociales* (Barcelona 1918, Galeries Laietanes)

confon amb el cosí). El fet és que, durant els anys deu i vint, Plató Peig va tenir una vida lisboeta. Especialment el 21 i 22, en què, segons sembla, Plató va intentar redimir-se del seu caient bohemi i miserabilista amb una estada llarga a Portugal. De vegades m'imagino una trobada de Plató Peig amb Fernando

De vegades m'imagino una trobada de Plató Peig amb Fernando Pessoa pels carrers de la Baixa de Lisboa de l'any 1921

Pessoa pels carrers de la Baixa de Lisboa: el 1921, Pessoa acabava de crear una editorial, Olisipo, pensant a fer-se un lloc, i Plató maldava per presentar-se com a empresari i home d'acció. Li parlava, en el meu somni, de Salvat-Papasseit? Que potser Salvat, el seu gran amic, no era una mena d'encarnació de Caeiro-Campos? Un ungit per Marinetti, per Apollinaire... La conversa entre Plató Peig i Fernando Pessoa, en un dels cafès de la Baixa o del Chiado —A Brasileira—, seria la baula lluminosa que falta a la carrera

literària de Salvat-Papasseit: el reconeixement de Pessoa, amb Plató Peig com a intermediari...

Val a dir que Peig va assolir el seu destí pels volts del 1928, poc abans que Pessoa mateix. Tanmateix, sabem que, el 1931, un tal Platão Peig va ser nomenat president de la Cambra de Comerç espanyola a Lisboa, i que aquest mateix Platão regentava un

Tractament gràfic del poema "Canto a la lluita" de Salvat-Papasseit publicat al catàleg *Salvat-Papasseit, poetavantguardistacatalà*, Edicions 62, Barcelona, 2010

despatx de representacions (*Platão A. Peig Lda.*) amb seu al Cais do Sodrè, a tocar del cafè *Martinho da Arcada*, on Pessoa rebia els seus amics. Misteri de Plató Peig...

Joaquim Sala-Sanahuja (Sabadell, 1953), és escriptor, traductor, professor a la Facultat de Traducció i Interpretació de la Universitat Autònoma de Barcelona.

canyas

GALERIA D'ART

olis, pintura sobre seda, modernisme català, escultura i regals

Creueta, 15 · 08202 Sabadell
Tel 937 270 396 · 607 733 820

ESCOLA DEL SOL

C. Migdia, 35-45 - C. Sant Pau, 20
Tels. 93 727 82 46 - 93 725 74 61
08201 Sabadell

LA
LLAR
DEL
LLIBRE

des de 1957